

NUMMER 3
19e jaargang

OKTOBER 2004 ➤ WAAROM HET AFRIKA NIET LUKT ➤ BEN FERINGA
ONTVANGT SPINOZA PREMIE ➤ TRANSFER NAAR GRONINGEN VAN
ARGENTIJNSE STER IN STERRENKUNDE ➤ ARRANGEMENT DIAGHILEV
FESTIVAL

Magazine
voor alumni
en relaties

Broerstraat 5

Rijksuniversiteit Groningen

RUG

Academische Opleidingen Groningen

Academische Opleidingen Groningen (AOG) maakt universitaire kennis toegankelijk voor bedrijven, instellingen en individuen. Namens de Rijksuniversiteit Groningen biedt AOG (aankomende) managers en professionals de mogelijkheid zich op strategisch niveau verder te ontwikkelen binnen hun vakgebied. De diverse bedrijfskunde opleidingen worden zowel in Groningen als Zeist aangeboden.

Flexibele Bedrijfskundige Leergang in Zeist of Groningen

- Een kort en intensief programma op academisch niveau dat u inzicht verschaft in de hedendaagse bedrijfsvoering (financiën, marketing, verandermanagement etc.)
- Gediplomeerd door de Rijksuniversiteit Groningen
- Wekelijks college op een vaste dag (middag en avond)
- Modulair opgebouwd
- Geeft toegang tot verkort doctoraaltrajecten aan diverse universiteiten

Start in zowel Zeist als Groningen: februari 2005

“De vraagstukken in mijn dagelijks werk kan ik nu op een hoger abstractieniveau sneller en beter doorgronden.”

Koos Dijkstra, Directeur bedrijfsvoering Centrum voor GGZ

Verkort Doctoraal Bedrijfskunde (drs./MSc) in Zeist of Groningen

- Mogelijkheid om in 2½ jaar de academische titel doctorandus (drs.) in de Bedrijfskunde en de internationale titel Master of Science in Business Administration (MSc) te behalen
- Wetenschappelijke verdieping ten behoeve van general management
- Wekelijks college op een vaste dag (middag en avond)
- Kleinschalig en interactief onderwijs

Start Zeist: januari 2005
Start Groningen: maart 2005

Bel voor meer informatie Annelieke Geerdink 050 - 316 20 34.
Bezoek onze informatiebijeenkomsten, kijk op www.aog.nl

www.aog.nl

Stuur mij de brochure:

- Flexibele Bedrijfskundige Leergang Zeist/Groningen*
- Verkort Doctoraal Bedrijfskunde Zeist/Groningen*
- Bel mij voor een studieadvies

Naam : _____ M/V

Functie : _____

Bedrijf : _____

Adres organisatie : _____

Pc/Plaats : _____

Telefoon : _____ (overdag)

Fax : _____

E-mail : _____

Vooropleiding : _____

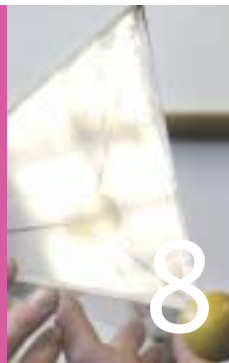
Mogen wij u in de toekomst ook via e-mail op de hoogte houden van ons opleidingsaanbod? Ja Nee

U kunt dit ingevulde formulier faxen naar 050 - 316 23 00 of opsturen naar AOG, antwoordnummer 7002, 9700 VD Groningen.

* doorhalen wat niet van toepassing is

4

8

12

14

16

18

INHOUD

► 4
Waarom het Afrika niet lukt
Volgens historicus Roel van der Veen desintegreert Afrika door eigen toedoen

► 6
Wat maakt een mens tot academicus?
Bij die wereld wil ik horen! Bundel columns en essays

► 8
'De universiteit moet een speeltuin blijven'
Fundamenteel onderzoek bracht Ben Feringa de motorvan-één molecuul en de Spinozapremie

► 12
Ster in sterrenkunde
Argentijnse Amina Helmi voelt zich opvallend thuis in de 'donkere materie' van onze Melkweg

► 14
Stoelendans der dominees
Verlies Groningse Kerkelijke Opleiding gemis voor Nederland

► 16
Verkoop van belevenissen in de dierentuin
Meester en gezel combineren hun talenten

► 18
China wordt sportland nummer één
Elmer Sterken voor-spelde Olympische medailles beter dan NOC-NSF

► 20
Sergej Diaghilev, een groots kunstvernieuwer
Alumni-arrangement voor Diaghilev-festival in januari

► 11
Ain Wondre Stad
Ally Derks, directeur IDFA

► 13
WKB
Column WKB Hofstee

► 24
Life Long Learning
Marijke Wortel (56) behaalde haar bul Bedrijfskunde via verkorte route

► 26
Oraties en afscheidsredes
Hoogleraarportretten

► 28
Alumni Achteraf

REDACTIONEEL

In zijn boek *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt* bespreekt RUG-psycholoog Douwe Draaisma onder meer de intrigerende vraag uit de titel. Hoe komt het dat de tijd voor de mens steeds meer lijkt te vliegen met het klimmen der jaren? Een verklaring is dat er steeds minder 'tijdwijzers' bijkomen naarmate de leeftijd toeneemt. In de jeugd gebeurt veel voor de eerste keer: de eerste gang naar school, de eerste liefde, de eerste reis naar het buitenland. De eerste keer is het meest spectaculair, laat de meeste indruk achter en werkt zo als een ijkpunt voor het besef van tijd.

Als een bijzonder moment voor velen van ons geldt ook de overgang naar het studentenleven. Als je voor het eerst uitstapt op het hoofdstation van Groningen. Of plaatsneemt in de collegebank. In september van dit jaar beleefden ruim 4000 eerstejaars bij de RUG deze 'rite de passage'.

Over meer 'kritische' en 'historische' momenten leest u in dit nummer. Zoals het stimulerende telefoongesprek dat de jonge Ben Feringa ooit had met de latere Nobelprijswinnaar Donald Cram in de VS. Of de 'eureka-ervaring' toen Roel van der Veen, denkend aan Afrika tijdens een rondje hardlopen in de duinen, het idee voor zijn proefschrift inviel. Of een woord van professor Jan Pen, dat de prille geneeskundestudent Rein Zwierstra nooit vergeten is en dat een leidraad voor hem werd. En wordt de oktoberdag dat de Argentijnse sterrenkundige Amina Helmi de Constantijn Huygensprijs krijgt uitgereikt ook zo'n tijdwijzer in haar leven? Wij wensen u veel leesplezier toe!

De redactie

Foto voorkant

Hoofdstation Groningen

► FOTO FOTÉGRÓ, EGBERT DE BOER

De Afrikaanse staat desintegreert. En volgens historicus Roel van der Veen is het door eigen toedoen dat het gebeurt. Het is hardnekkige prekoloniale politieke cultuur die de staten beneden de Sahara langzaam maar zeker overwoekert. 'Afrika staat in zijn achteruit.'

Een collega loopt even binnen om hem te feliciteren met het verschijnen van de Engelstalige editie. Prima leesbaar, eye-opener, goed gedaan, jongen. Alleen de titel beviel niet. *What went wrong with Africa?* klinkt teleurstellend simpel en Telegraferig. Historicus en medewerker van het Afrika Bureau op het Ministerie van Buitenlandse Zaken Roel van der Veen kijkt verbaasd. Pas na een korte discussie over popularisering van wetenschap en het prikkelen van lezers pakken we de draad van ons gesprek weer op. Alsof het dan wél zo goed gaat met Afrika. Denkend aan Darfur, Ivoorkust, Somalië, Kongo, Rwanda bekruipt een beetje krantenlezer toch vooral twijfel en pessimisme. Problemen zat. Maar wat is het dan precies wat er zo mis gaat? Wat bezielt de Zimbabwaanse president Mugabe om alles wat functioneert in zijn land te ontmantelen? Waarom zakte het Zaïre van wijlen dictator Mboetoe een paar jaar geleden als een kaartenhuis in

elkaar? En is er wel één verklaring voor de moeilijkheden van het immense continent? Op zoek naar een dergelijke verklaring las de Groningse historicus Roel van der Veen zich al bijna tien jaar een ongeluk over de politieke geschiedenis van Afrika. Om uiteindelijk zelf maar het boek te schrijven dat hij in dat decennium nergens heeft kunnen vinden. Een boek dat veel discussie veroorzaakte – 'Mijn naam is vier keer genoemd in de Tweede Kamer, niet onaardig voor een eerste boek' – , dat inmiddels aan zijn derde editie toe is en dat vertaald is in het Engels en het Frans. Een boek bovendien dat geschikt bleek om in juni als proefschrift te verschijnen. En dat zo van de student die ooit in Groningen geneeskunde, filosofie én geschiedenis studeerde, op zijn 46e alsnog een doctor maakte in dat laatste vak.

Waarom het Afrika niet lukt

Roel van der Veen

'Europa bracht de moderne staat naar Afrika. Maar Afrika weet zich met die erfenis geen raad.'

Eye-opener

Niet gek voor iemand die zonder al te veel kennis van Afrika in 1995 belandde op het Haagse Bureau Afrika. Na drie jaar op Java, waar hij zich vooral met Azië bezighield, moest de geboren Bedumer Van der Veen zich opnieuw een andere wereld eigen maken. Het bleek een kolfje naar de hand van de geschiedkundige die als student cum laude afstudeerde, zij het op een Latijns-Amerikaans onderwerp. 'Vanaf het begin was ik degene die memo's schreef in deze organisatie van doeners. Ik hield van schrijven, dus het was eigenlijk wel logisch.'

Werk en wetenschap trokken gezamenlijk op. Van der Veen reisde, sprak met andere diplomaten, at met ambassadeurs. En las, keek en dacht. 'Een eerste eye-opener had ik bij een bezoek aan het platteland van Zuid-Ethiopië. Daar realiseerde ik me ineens dat ik wat ik zag beter met Irian Jaya dan met Java kon vergelijken.' Een ander helder ogenblik overviel hem tijdens een rondje hardlopen in de duinen. Piekerend over Zimbabwe besefte hij ineens dat in alle voormalige koloniën hetzelfde fenomeen zich voordoet. Binnen enkele decennia na het verkrijgen van de onafhankelijkheid. Of het beëindigen van de - maatschappelijk vergelijkbare - apartheid. 'Ik heb daar letterlijk even van stil gestaan.' De kern van de these: Afrika worstelt met de moderne staat. De trotse nieuwe machthebbers waren zelf gevormd door Europa en hadden betere banden met de voormalige Europese kolonisatoren dan met de eigen bevolking. Om hun smalle machtsbasis te vergroten en te beschermen 'kochten' ze medestanders door gunsten uit te delen in de vorm van banen of privileges. Met blijvende bureaucrativering en corruptie als logisch

gevolg. Een patroon dat eigenlijk niet anders is dan de wijze waarop Afrikaanse machthebbers al eeuwenlang politiek bedreven hebben. Macht is er van oudsher gericht op herverdeling en consumptie van de beschikbare middelen, niet op het nastreven van duurzame groei. Dat denken is niet wezenlijk veranderd, stelt Van der Veen, of het nu gaat om belastinginkomsten, bodemschatten, oliedollars of ontwikkelingshulp.

Rommelend en rammelend

Het is door toedoen van die oude politieke instincten dat Afrikaanse staten zich zo negatief onderscheiden van Aziatische of Latijns-Amerikaanse landen waarmee ze ooit samen het predikaat 'Derde Wereld' deelden. 'Europa bracht de moderne staat naar Afrika. Maar Afrika weet zich met die erfenis geen raad. Nu wordt die staat langzaam overwoekerd door een oudere politieke cultuur die uit de samenlevingen zelf nooit weggeweest is.' Toegegeven, niet alle staten falen even nadrukkelijk. Het Uganda van president Museveni en het Rwanda van Kagame zijn wel voorbeelden van daadkracht. En het arme maar kalme Botswana lag lange tijd - tot de opkomst

Vervolg pagina 6 ►

Wat maakt academicus

van AIDS – als een oase van stabiliteit tussen rommelende en rammelende buurlanden. Maar ‘success stories’ zijn die landen ook niet bepaald. Het beste voorbeeld van moderne, effectieve staten vindt Van der Veen nog Ethiopië en Eritrea. Maar het is veelzeggend dat hij het voorbeeld baseert op de professionele manier waarop beide landen nog niet zo lang geleden een oorlog uitvochten.

Nuchter en hard

In hoeverre is extra hulp van buiten dan geboden? Of moet Afrika het toch echt helemaal zelf doen, als de wielrenner die in eigen tempo een berg beklimt? Heeft het zin om geld te geven aan regeringen die slecht of niet presteren? ‘Dat is een dilemma. Als het geld stopt, is het alsof je het vloerkleed eronder vandaan trekt, dan stort alles helemaal in. Maar hoe meer je geeft, hoe slechter de prestaties lijken te worden.’ Wat wijsheid is? Van der Veen zwijgt, want die beslissing is aan de politiek.

De diplomaat Van der Veen accepteert die beslissing, want zo functioneert de Nederlandse staat. Maar het oordeel van de historicus en de noordeling is ondertussen nuchter en hard. De Afrikaanse renaissance van de Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki ziet hij nog niet. ‘De jaren vijftig en zestig waren de bloeiperiode van Afrika. Sindsdien staat het continent eigenlijk in zijn achteruit.’ Het schakelen zal Afrika echt zelf moeten doen. ‘Het is een romantisch idee dat de buitenwereld van alles zou kunnen voorkomen. Kijk naar de Balkan en wat “ons” daar is overkomen. En dat was heel dichtbij. In Afrika gebeuren negen van de tien dingen gewoon.’

► TEKST JAN BLAAUW

► FOTO MICHEL DE GROOT

De handelseditie van het boek verscheen in 2002 onder de titel *Afrika van de Koude Oorlog naar de 21e eeuw*. Van het proefschrift is geen handelseditie beschikbaar.

Professor Jan Pen geeft college in 1963

Een academicus te zijn, wat houdt dat in? En hoe word je dat? *Bij die wereld wil ik horen!* is een bundel columns en essays over de vorming tot academicus. In de bijdragen getuigen wetenschappers van een ontmoeting, ervaring of ontdekking die van doorslaggevende betekenis was in hun academische ontwikkeling. Hieronder een verwarrende maar leerzame ervaring van Rein Zwierstra op zijn eerste dag aan de RUG in 1963.

een mens tot ?

Toen ik in september 1963 naar Groningen kwam om geneeskunde te studeren, was ik behoorlijk onder de indruk van de universiteit en de academische entourage. Ik was koud 18 jaar, pas de tweede student in mijn familie, opgegroeid in het dorp Emmen. Mijn leraren op de hbs, grotendeels academisch gevormd in 'het Westen', lieten af en toe wel eens wat doorschemeren, maar de universiteit bleef toch met een wat geheimzinnig geurtje omgeven. Ja, je kreeg er college, zoveel was duidelijk. De leraar biologie bereidde ons daarop voor door in zijn lessen maar wat voor zich uit te praten; wij moesten zelf maar bepalen of daar iets bijzat wat de moeite van het noteren waard was, 'want dat gaat straks op de universiteit precies zo'.

In september 1963 begon dus de introductie. Ik beklom voor het eerst de trappen van het Academiegebouw en worstelde me door een haag van kraampjes, waar studentenverenigingen, studieverenigingen, studentensportverenigingen en al die andere clubs die bijdragen aan de folklore van het studentenleven, zich luidkeels aanprezen. Daarna liep ik verder naar boven, richting de Aula, waar professor Jan Pen de nieuwe studenten zou toespreken. En dat deed hij, met kenmerkende overtuiging. Hij had het in brede zin over 'het studentenleven', wat daaraan zozeer de moeite waard was, welke kansen en mogelijkheden dat bood, wat de verleidingen waren, en dat alles op welsprekende wijze. Wat Pen nu precies allemaal heeft gezegd staat me niet meer zo goed bij, maar we hingen aan z'n lippen.

En in alle opzichten had Pen natuurlijk gelijk; het ging er bij mij in 'als een preek in een ouderling'. Behalve het slot. Pen eindigde met: 'Maar u moet geen woord geloven van wat ik heb gezegd. Goedenmiddag!' En weg was hij. Pen liet mij in opperste verwarring achter. Had ik toch net een heel wijs betoog aangehoord, met goede raad en verstandige vermaning? Daar ging het op de universiteit toch ook om, daar kreeg je toch de waarheid

te horen? Op dat moment begreep ik er weinig van, maar op een of andere manier vergat ik de opmerking niet. Waarom eigenlijk? De meeste opmerkingen die je niet kunt plaatsen die vergeet je toch? Tuurlijk, als geïmponeerde 18-jarige uit Emmen is je ontvankelijkheid op zo'n moment groot, maar ik ben van die introductieperiode toch ook heel veel definitief kwijtgeraakt. Aan de andere kant, de spreker was natuurlijk wel Jan Pen, en aan z'n techniek, timing en gezag mankeerde helemaal niks. Hoe het ook zij, pas een aantal jaren later viel de opmerking van Pen op z'n plaats. Ik leerde dat wetenschap en waarheid een op z'n minst dynamische verhouding hebben, waarin twijfel en achterdocht een belangrijke rol spelen. Ik leerde dat kennis voortdurend getoetst moet worden. Ik leerde dat goede vragen stellen je meer oplevert dan veel goede antwoorden kennen.

'U moet er geen woord van geloven'

Ook als docent ben ik Jan Pen schatplichtig. Bij gelegenheid stuur ik mijn gehoor ook graag met zo'n eindopmerking – met nobele bedoelingen, dat begrijpt u – het bos in. Een collega van mij is hier zelfs een meester in. Hij ziet kans steeds weer een nieuwe, bijzondere casus te verzinnen en daarmee studenten onmiddellijk aan het denken te krijgen. Studenten worden letterlijk naar huis gestuurd met een spannend raadsel, met veel open einden, en niks geen vragen stellen aan de docent. Twee dagen later komen ze op de proppen met wat ze hebben uitgezocht en gevonden. Met verschillende analyses en diagnoses, leidend tot verhelderende discussies. Probleemgestuurd onderwijs par excellence. Toch zit ik een beetje met de vertraagde werking van Pen. Waarom onthoudt iemand iets wat hij pas drie jaar later een beetje begint te begrijpen?

➤ TEKST
REIN ZWIERSTRA
➤ FOTO
UNIVERSITEITSMUSEUM

FOTO JEROEN VAN KOTEN

Prof.dr. Rein Zwierstra is directeur van het Onderwijsinstituut van de Faculteit der Medische Wetenschappen van de RUG. Voordien was hij hoogleraar Kinderchirurgie eveneens te Groningen.

Uit: *Bij die wereld wil ik horen! Zesendertig columns & drie essays over de vorming tot academicus*

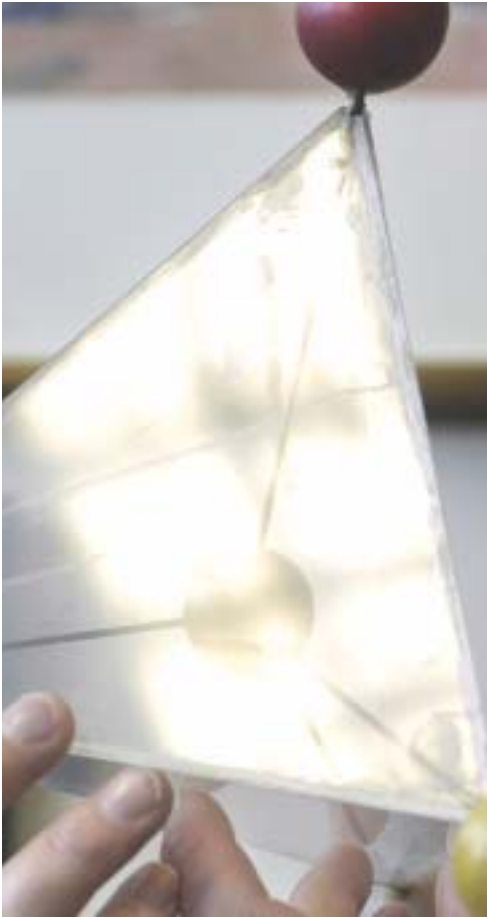
Redactie: samenwerkende bureaus Studium Generale; uitgeverij Boom te Amsterdam, € 20,- ISBN 90-5352-9888

Winnaar Spinoza-premie:

‘De universiteit moet een speeltuin blijven’

Ben Feringa

Als student koos prof.dr. Ben Feringa voor de organische chemie, omdat het bouwen van nieuwe moleculen hem fascineerde. Die fascinatie is altijd gebleven. Zo bouwde hij als eerste ter wereld een motor die uit één enkel molecuul bestaat. Voor zijn hele onderzoek ontvangt hij op 3 november 2004 de Spinoza-premie.

Hoe spannend wetenschappelijk onderzoek kan zijn, leerde Ben Feringa als RUG-student, in het laboratorium van prof. Hans Wijnberg. Ik zat daar nog maar een paar weken toen ik met een technisch probleem bij Wijnberg binnenliep. Ik kon resultaten uit het lab van de latere Nobelprijswinnaar prof. Cram uit Los Angeles niet reproduceren. Wijnberg hoorde mij aan, pakte de telefoon en belde Cram. Hij legde uit dat er een probleem was en gaf mij de hoorn. ‘Praat jij maar met hem.’ Daar stond ik dan als studentje te overleggen met een van de grootheden van het vakgebied. Dat gaf een enorme kick.’

Wijnberg, zo vertelt Feringa, behandelde de studenten als volwaardige partners in het onderzoek. ‘Op het hele organisch-chemisch lab hing een sfeer van ambitie, de beste willen

zijn. Wijnberg was ook inspirerend, hij zat vol ideeën, pakte graag nieuwe dingen aan en wist mensen enthousiast te maken.’ Uiteindelijk promoveerde Feringa ook bij Wijnberg. ‘Van zijn promovendi zijn er inmiddels een stuk of tien hoogleraar.’ En Feringa is al de tweede uit de ‘Wijnberg-school’ die de Spinoza-premie in ontvangst mag nemen, de hoogste Nederlandse onderscheiding voor een wetenschapper. In 2001 ging RUG-alumnus Bert Meijer, hoogleraar organische chemie aan de TU Eindhoven, hem voor.

In 1988 volgde Feringa zijn leermeester op en hij heeft geprobeerd de sfeer te behouden. ‘Belangrijk is om een omgeving te creëren waarin mensen werken die echt aan het front van de wetenschap zitten. Inspirerende collega’s. En tegenwoordig gebeuren er veel spannende dingen op de grens van verschillende vakgebieden, dus die contacten moeten er ook zijn.’ De groep van Feringa, met zo’n veertig wetenschappers, werkt binnen het Stratingh Instituut. Daarnaast maakt Feringa deel uit van de Groningse toponderzoeksschool MSCplus en is betrokken bij de landelijke toponderzoeksschool voor katalyse NIOK. Met die ambitieuze en inspirerende omgeving zit het dus wel goed.

Waspoeder

Het onderzoek van Feringa is erop gericht om nieuwe moleculen te maken. Dat levert soms toepassingen op, zoals betere ingrediënten voor een wasmiddel. ‘Je maakt moleculen die nog niet bestaan in de natuur. Vaak levert dat onverwachte effecten op, waardoor je meer kunt leren over hoe natuurlijke moleculen eigenlijk werken.’ Een belangrijke onderzoekslijn voor de organisch-chemici is het ontwerpen en aanpassen van katalysatoren. Dit zijn stoffen die een chemische reactie versnellen zonder zelf verbruikt te worden. In de natuur komen tal van katalysatoren voor, zoals enzymen. Door hun vorm enigszins aan te passen, kunnen ze nieuwe eigenschappen krijgen. Natuurlijke enzymen werken het best bij lichaams-

temperatuur. Wil je een vet-afbrekend enzym bijvoorbeeld gebruiken in een waspoeder, dan moet je het aanpassen zodat het bij 60 graden optimaal werkt.

Daarnaast maakt Feringa's groep moleculen die belangrijk zijn voor de nanotechnologie. Zo werken ze al enkele jaren aan moleculen waarbij door een lichtpuls de elektrische geleiding veranderd kan worden: een soort miniatuur-stroomschakelaars. En ze bouwden de allereerste moleculaire motor: een molecuul waarvan één segment een draaiing van 360 graden kon maken, ook aangedreven door licht.

'Van die motor hebben we inmiddels al een derde generatie gemaakt. Ze kunnen steeds sneller draaien. Wat we nu willen doen, is vier motortjes samenvoegen zodat er een autootje ontstaat.' Het gaat daarbij niet zozeer om een transportmiddel, het is fundamenteel onderzoek. Werken de motormoleculen nog wel wanneer ze zijn samengevoegd? Hoe beïnvloeden ze elkaar? Dat levert weer nieuwe informatie op die gebruikt kan worden om nieuwe moleculen te ontwikkelen.

Rebelse ideeën

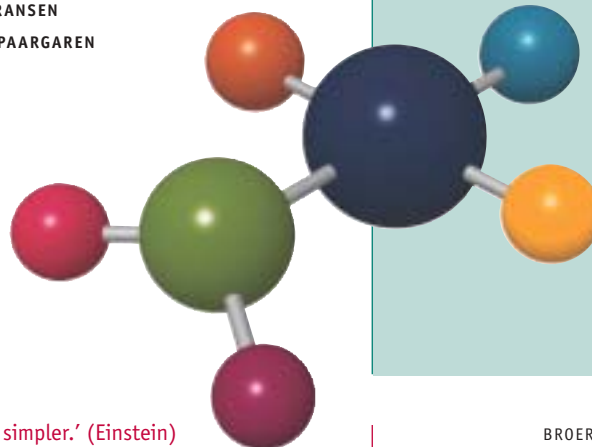
Uiteindelijk kan dat tot toepassingen leiden, maar dat is niet het eerste doel van Feringa's onderzoeksgroep. 'We werken, waar het kan, samen met bedrijven. En we hebben al zo'n zestien patenten. Maar het ontwikkelen van praktische toepassingen is niet ons belangrijkste doel. Als we aan een toegepast onderzoek meewerken, is het vanwege de fundamentele kennis die we ermee opdoen.' Hij staat dan ook kritisch tegenover de roep om universiteiten meer maatschappelijk relevant onderzoek te laten doen. 'Universiteiten zijn een plek waar rebelse ideeën kunnen ontstaan. Er is grote vrijheid van denken, ze zijn een speeltuin voor de wetenschap. En die speeltuin moeten de universiteiten blijven. Maar natuurlijk wel op internationaal topniveau.' Vrijheid is nodig, omdat moeilijk is te voorspellen welke ontwikkelingen de wereld de komende jaren zullen veranderen. De uitvinding van de transistor heeft een enorme

invloed gehad, maar dat duurde vele jaren. 'Bedrijven denken meestal op een termijn van drie maanden tot een jaar. Als universiteiten moeten we werken voor de lange termijn. Daar komt nog bij: wat is eigenlijk maatschappelijk relevant onderzoek?' Niemand zou een systeem voor data-uitwisseling dat een kleine twintig jaar geleden werd ontwikkeld op het Europese lab voor fundamenteel deeltjesonderzoek, CERN, maatschappelijk relevant genoemd hebben. Maar tegenwoordig staat dit systeem bekend als internet.

Veel van Feringa's studenten komen uiteindelijk in het bedrijfsleven terecht. En niet alleen in de chemische industrie. 'Ook nadat onze mensen gepromoveerd zijn, vind je ze op heel verschillende leidinggevende posities. Die promotie is feitelijk een opleiding waarin je leert lastige problemen op te lossen onder tijdsdruk. Zelfstandig kunnen opereren in complexe situaties. Chemici zijn daarom heel breed inzetbaar, je vindt ze zelfs terug bij banken.' Die boodschap moet beter worden overgebracht aan middelbare scholieren, vindt Feringa. 'En als ze hier zijn, moeten ze inspirerend onderwijs krijgen. Dat is een van de speerpunten van de brede bacheloropleiding die de faculteit wil invoeren. Daarom moeten de beste docenten en wetenschappers het onderwijs gaan verzorgen, ook in het eerste jaar.' En Feringa ziet volop jong talent, ook voor de bètavakken. 'Het is de kunst die studenten te stimuleren, zodat ze een bijdrage kunnen leveren aan de kennis-economie.'

➤ TEKST RENÉ FRANSEN

➤ FOTO ELMER SPAARGAREN

Ben Feringa

Ben Feringa (Barger-Compascuum, 1951) studeerde scheikunde aan de RUG en promoveerde in 1978 bij organisch-chemicus Hans Wijnberg. Daarna werkte hij zes jaar in het research-lab van Shell, om in 1984 terug te keren naar de RUG. In 1988 werd hij hoogleraar. Feringa heeft meer dan 300 wetenschappelijke publicaties en 16 patenten op zijn naam staan. Er zijn inmiddels 32 onderzoekers onder zijn leiding gepromoveerd.

Hij is momenteel directeur van het Stratingh Instituut voor Chemie en Technologie. Bovendien maakte hij tot voor kort deel uit van het bestuur van de Groningse toponderzoeksschool MSCplus en zit in het bestuur van de landelijke toponderzoeksschool voor katalyse. Daarnaast heeft hij advies- en bestuursfuncties bij buitenlandse wetenschappelijke instituten.

Behalve de Spinozapremie – anderhalf miljoen euro – ontving Feringa nog een groot aantal andere onderscheidingen. Zo werd hij dit voorjaar verkozen tot 'foreign honorary member van de American Association for the Advancement of Science' en ontving hij vorig jaar een Duitse Körber European Science Award. Ook kreeg hij onlangs een Topsubsidie voor excellente groepen van onderzoekfinancier NWO (voor de tweede keer, hetgeen een unicum is).

De Groningse bètafaculteit kende hem bovendien de Jacob van 't Hoff-leerstoel toe, een van de drie 'vernoemde' leerstoelen die zijn toegewezen aan hoogleraren met uitzonderlijke wetenschappelijke kwaliteiten.

Congres Wetenschapswinkels

Hoe kan de interactie tussen samenleving en universiteit nuttiger en bruisender worden? De Wetenschapswinkels van de RUG vierden hun 5e lustrum met een congres 'Wetenschap op maat!' op 4 november 2004 in de Nieuwe Academie in Groningen.

's Ochtends komen actuele cases aan de orde rond waddengas, hoofdhoekjes, vmbo, antidepressiva en de magneetzweeftrein. 's Middags is er een debat over de vraag met welk beleid de interactie meer kwaliteit kan krijgen.

Inschrijving en informatie

Iris Stouten,
tel (050) 363 7277
www.rug.nl/wewi/
congres

Nederlands Instituut te Rome wordt Koninklijk

Naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van het Nederlands Instituut te Rome (NIR) heeft de Koningin besloten aan het instituut het predikaat 'koninklijk' toe te kennen. Het NIR is een interuniversitaire instelling voor wetenschappelijk onderwijs en onderzoek op het gebied van geschiedenis, kunstgeschiedenis en archeologie, waarover de Rijksuniversiteit Groningen het beheer voert.

Het is voor het eerst dat het predikaat is verleend aan een buiten Nederland gevestigde instelling. Koningin Beatrix brengt van 21 t/m 23 oktober 2004 een bezoek aan het instituut ter gelegenheid van de viering van het eeuwfeest.

www.nir-roma.it

Ally Derks (45)

► directeur van het Internationale Documentaire Festival in Amsterdam (IDFA) Het festival wordt dit jaar gehouden van 18 t/m 28 november.

► studeerde Nederlands van 1978 tot 1982

► speciale plek: Sociëteit de Walrus, Pelsterstraat 25

Sociëteit De Walrus

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen met even zoveel herinneringen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Ain Wondre Stad

'Groningen, en zeker ook de Walrus, zijn voor mij verbonden met Gerard. Gerard Klieverik. Hij studeerde Duits. Ik leerde hem kennen toen hij in die Mutter speelde, een toneelstuk van Brecht waar mijn toenmalige vriendje ook aan meedeed. Tijdens de repetities raakten Gerard en ik aan de klets. Hij werd mijn beste vriend. Het was een levensgenieter. Hoeveel tijd we niet hebben doorgebracht in, hoe heten al die kroegen, De Kofferbak, de Spieghele. Gerard hield van dansen, ik ook. Vaak gingen we eerst naar The Duke, homodisco, lekker veilig. We eindigden steevast in De Walrus. De Walrus ging in mijn herinnering nooit dicht. Het was in die tijd de kroeg voor neerlandici. Ik heb er leren klaverjassen, heel veel vrienden ontmoet, de gekste verhalen gehoord. In de Walrus hoorde ik bijvoorbeeld over twee studenten die in een gedicht van Marsman hadden gelezen dat je op Grenada magnifieke bloemen had. Daar wilden ze wel heen. Ze zijn met hun zatte kop nog even naar huis gegaan om een paspoort op te halen en belandden vervolgens met hun auto in een sloot. Gerard vertrok, net als ik, naar Amsterdam. Hij is altijd toneel blijven spelen, amateurtoneel. Zes jaar geleden is hij vermoord. Doodgestoken door een Poolse jongen die hij bij de Gay Games had leren kennen en mee naar huis genomen. De volgende dag zou hij voor een paar dagen naar Berlijn. In plaats daarvan werd hij thuis gevonden. Hij zocht liefde, seks, hij kreeg dit. De dader is afgelopen december opgepakt in Polen. 24 jaar. Hij had meer homo's vermoord. Hij had een pesthekel aan ze.'

► TEKST ELLIS ELLENBROEK

► FOTO ELMER SPAARGAREN

Stelling: 'Errare humane est. Ook ten dele gedwaald kan een mooie wandeling opleveren.'
Harmen van der Linde, medische wetenschappen, 16 juni 2004

Ster in sterrenkunde

Dr. Amina Helmi (33) werkt iets meer dan een jaar bij de afdeling sterrenkunde van de RUG. In die periode haalde zij een prestigieuze Vidi-beurs binnen (€ 600.000,-), won ze de Christiaan Huygensprijs voor het beste astronomische proefschrift van de afgelopen vier jaar en publiceerde ze enkele spraakmakende artikelen.

Haar onderzoeksgroep krijgt inmiddels gestalte. Eén aio is er al, een tweede start binnenkort. 'En ik heb nog een aio en ook een postdoc een baan aangeboden, die moeten nog toezeggen.' Sinds 1 september 2003 werkt sterrenkundige Amina Helmi als onderzoeker op het Kapteyn-instituut, op een tenure track positie. Dit houdt in dat zij vijf jaar heeft om zich te bewijzen. Daarna volgt een beoordeling. Wanneer die positief is, krijgt ze een vaste aanstelling als adjunct-hoogleraar. De tenure track aanstelling is door de bètafaculteit ingevoerd als onderdeel van een nieuw personeelsbeleid, dat erop gericht is jong talent aan te trekken en vast te houden. Helmi maakt een vliegende start, want kort na haar aankomst

in Groningen kreeg ze te horen dat haar aanvraag voor een Vidi-beurs bij onderzoekfinancier NWO was gehonoreerd. Vandaar dat ze nu vier medewerkers kan aanstellen. 'Dat is een groot voordeel. Op die manier kan ik veel meer vragen tegelijk aanpakken.' Helmi onderzoekt hoe sterrenstelsels zoals onze eigen Melkweg zijn ontstaan. Dat deed zij eerst in Leiden, waar ze in 2000 promoveerde. Daarna werkte zij korte tijd in haar geboorteland Argentinië en – wat langer – in München. Ze had net een postdoc-plaats aan de Universiteit Utrecht gekregen, toen het aanbod van de RUG kwam. Mede omdat in Groningen een aantal onderzoekers werken aan vragen die aansluiten bij haar werk, hapte ze toe.

Samenkloneringstheorie

Op grond van modellen en waarnemingen probeert Helmi het ontstaan van melkwegstelsels te verklaren. Op dit moment gaan sterrenkundigen ervan uit dat sterren in betrekkelijk kleine groepjes ontstaan, van enkele duizenden. Maar het Melkwegstelsel waar onze zon deel van uit maakt, bevat zo'n honderd miljard sterren. 'De gedachte is dat zo'n groot stelsel ontstaat doordat kleinere stelsels onder invloed van de

zwaartekracht samenklonteren,' legt Helmi uit. Haar promotieonderzoek was erop gericht om sporen van dat samenklonteren te ontdekken. Want sterren die uit dezelfde groep afkomstig zijn, hebben eenzelfde verleden, dat uit bepaalde eigenschappen afgeleid kan worden. De baan die de sterren beschrijven is zo'n eigenschap. Nauwkeurige bepalingen van de baan en snelheid waarmee een ster zich beweegt, en de afstand tot de aarde, zijn echter lastig te krijgen. Voor haar promotieonderzoek gebruikte Helmi metingen van zo'n honderd sterren die in de buurt van de zon staan. Ze vond er inderdaad een paar die dezelfde afkomst hadden, een direct bewijs voor de 'samenklonteringstheorie'. Een jury van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen vond het genoeg om haar deze zomer de Christiaan Huygensprijs toe te kennen. Helmi krijgt de prijs op 28 oktober uit handen van minister Van der Hoeven van onderwijs. 'Dus eigenlijk wel een belangrijke prijs, ik ben er erg trots op.'

Allochtone ster

Helmi wil ook andere eigenschappen ontdekken waarmee ze de afkomst van sterren kan bepalen. 'De chemische samenstelling van een ster is vermoedelijk een afspiegeling van de plek waar deze is ontstaan. Dus sterren die op dezelfde plek ontstaan zijn, moeten dezelfde chemische 'geboorte-kenmerken' vertonen.' Naast het opbouwen van een onderzoeksgroep heeft Helmi ook nog het nodige onderzoek gedaan. Zo publiceerde ze met enkele collega's eerder dit jaar de observatie dat Arcturus, de op drie na helderste ster aan het firmament en een directe buur van onze zon, kenmerken vertoont van een geboorte ver buiten onze melkweg. Een van onze buursterren blijkt dus een 'allochtoon'. En in augustus verscheen een opvallend artikel van haar hand, waarin ze aantoonde hoe de mysterieuze 'donkere materie' in onze Melkweg vermoedelijk is verdeeld. Donkere materie is onzichtbaar, het zendt geen enkele vorm van straling uit. Alleen door zwaartekrachteffecten is het duidelijk dat er zoiets als donkere materie bestaat. Door op een slimme manier gegevens over de baan van een groep sterren die rondom onze melkweg geslingerd is te analyseren wist Helmi de donkere materie in beeld te brengen. 'Andere onderzoekers hadden dit ook geprobeerd, maar zij hadden de data niet optimaal gebruikt, waardoor ze geen goede resultaten kregen.' Helmi werd zo de eerste die licht kon werpen op de grootschalige verdeling van donkere materie in de Melkweg. 'Direct na publicatie stroomden de reacties binnen. Want deze ontdekking heeft gevolgen voor tal van andere onderzoeksgebieden in de sterrenkunde.' Haar eerste jaar in Groningen is dus niet slecht verlopen. Dat belooft wat voor de komende jaren, wanneer haar onderzoeksgroep echt op stoom gaat komen.

► TEKST RENÉ FRANSEN

► FOTO ELMER SPAARGAREN

Jaren geleden werd ik onrustig van het woord 'basisvorming'. Ik dacht namelijk eerst dat daarmee het vormen van een *basis* werd bedoeld, dus zeg maar het leggen van een bodem bij de leerling: tafels van vermenigvuldiging, spelling, topografie en zo. Maar dat was natuurlijk naïef. Het bleek te gaan om elementaire *vórm*ing, gè'tver. Het kneden van leerlingen tot ze in de mal van normen en waarden passen. Dat is nog niet echt gelukt: leerlingen in Nederland beginnen nog steeds de dag niet met groeten van de vlag. Daarom is het woord 'basisvorming' nu uit de mode, maar de pogingen tot indoctrinatie worden onverminderd voortgezet.

Een tijdje later zat ik wel meteen goed toen ze over 'filevorming' begonnen, u weet wel, die bordjes langs de weg die aan- en uitfloepen. Daarbij is de inzet wel degelijk het vormen van files. Het werkt om precies te zijn zo: door het bordje gaan mensen langzamer rijden; vervolgens zien ze dat er niks aan de hand is en boemzen ze de gaspedaal weer in, zodat ze vroeg of laat toch weer op de rem moeten gaan staan. Zo krijg je het soort buiken en knopen in de verkeersgolf dat je nodig hebt om files te vormen. De bordjes bevatten dus een aansporing. Sterker, een gebod. Waar die filevorming voor nodig is, moet je mij niet vragen ... want dan krijg je als antwoord dat overheden de neiging hebben de bevolking te terroriseren. Maar wees blij, dit is een tamelijk onschuldige variant. Waar ik nog niet uit ben, is wat momenteel in de belangstelling staat, namelijk 'terminale sedatie'. Ja, hé, kom, zult u zeggen, dat is toch wel even wat anders. Nou, dat hangt nog. Oorspronkelijk had je pijnbestrijding ter verlichting van het levenseinde. Inmiddels is het iedereen duidelijk dat die medicatie het stervensproces versnelt. Dus is de sedatie onvermijdelijk gepromoveerd tot stervensvorming, op de manier van filevorming. Niet op de manier van basisvórming, want dat dat is meer iets van laatste sacramenten. Maar misschien kan die morfine daar ook wel dienst voor doen. These, antithese, synthese. De wegen van de Farmacie zijn ondoorgrondelijk.

wkb.hofstee.gr

Stoelendans der dominees

Echte 'Groningse' dominees als Anja Diesemer en Rick Benjamins zullen niet meer worden afgeleverd. De eeuwenoude predikantenopleiding van de Faculteit der Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap is niet meer. Spijtig resultaat van een ingewikkeld politiek spel. Theoloog worden aan de veelgeroemde faculteit kan natuurlijk nog steeds.

Rick Benjamins (40), predikant in het Gelderse Beuningen, zegt met een kleine knipoog, dat het voelt alsof hem een 'stukje afkomst' is afgepakt. Onderwerp van gesprek is het opheffen van de predikantenopleiding in Groningen. Onlangs deden aan de RUG de laatste drie predikanten kerkelijk examen. In de tuin van de Faculteit der Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap werd een paar weken eerder de predikantenopleiding alvast ten grave gedragen, met een ludiek toneeltje tijdens de alumnidag. Wie nu behalve theoloog ook dominee wil worden, moet naar elders. Menigeen vindt dat verre van ludiek. 'Je brengt de faculteit een slag toe,' zegt Rick Benjamins. Anja Diesemer (53) denkt

er net zo over. Diesemer, pastor van het Groninger Studenten Pastoraat, snapt dat geldzorgen noopten tot snoeien in de opleidingen. Maar dat nu juist Groningen het veld moest ruimen...

'De faculteit wordt juist altijd zo goed beoordeeld in visitaties,' roept Diesemer uit, in het oude kostershuis in het Groningse gehucht Groot Wetsinge, waar zij woont met haar man, emeritus-studentenpastor Arie de Leeuw. En ze wijst erop dat al die kleine dorpsgemeenten in de drie noordelijke provincies het voor hun predikanten juist van Groningen moesten hebben: 'Als je in Utrecht of Leiden hebt gestudeerd, ga je niet naar Uithuizermeeden.'

Late roeping

Geboren en opgegroeid in Hoogeveen was de RUG voor Benjamins een logische keus. Na zijn doctoraal theologie koos Benjamins eerst voor de wetenschap. Hij werd aio. Maar toen zijn promotie naderde ging hij dubben. 'De rest van mijn leven alleen maar op theologische teksten studeren, dat leek mij toch niks. Ik kwam tot de conclusie dat ik in een levende gemeenschap bezig wilde zijn met geloof.' In het jaar dat hij promoveerde, 1993, studeerde hij alsnog af als predikant. Hij werd beroepen in Middelstum en werkt inmiddels in een protestantse gemeente in het land van Maas en Waal.

Roeping? Ja, zegt Benjamins. 'Ik ben geen Jeanne d'Arc, dat niet. Ik vind het predikantschap gewoon een baan. Maar dat houdt niet in dat ik zonder commitment ben.' Een zekere teRUGhoudendheid als dominee, vindt hij ook gezond. Het past bij Benjamins' manier van geloven: 'Ik bedoel, wie God is, daar weet ik betrekkelijk weinig van. Al geloof ik voldoende van de christelijke traditie om tegen die achtergrond naar antwoorden op levensvragen te zoeken.'

Voor Diesemer geldt ook dat ze een 'late roeping' heeft. Zij werd pas dominee, jaren na haar doctoraal theologie. Twee kinderen en een loopbaan als ziekenhuispastor later, klopte ze rond haar zevenendertigste weer aan bij haar oude Groningse faculteit. 'Ik wilde toch graag alle kerkelijke bevoegdheden verwerven. Sacramenten bedienen, dopen, avondmaal vieren. En ik wilde ook heel graag weer studeren.' De predikantenopleiding was een voltreffer: 'Ik studeerde toch heel anders dan de gemiddelde student. Als ik tentamen moest doen schreef ik de betreffende hoogleraar een brief, met de punten uit de stof waar ik het nog graag eens over zou willen hebben. Over die thema's spraken we dan. Met koffie erbij, ja.'

Liberaler en moderner

De Groningse opleiding werd verzorgd door de Nederlands Hervormde Kerk. Wat merkten Benjamins en Diesemer daarvan?

Wat was het inhoudelijke verschil met de gereformeerd ingerichte studies in Amsterdam en Kampen? Of: Hoe onderscheidt een gereformeerde dominee zich van een hervormde? 'Niet', zegt Diesemer. Hooguit valt er iets van een 'nestgeur' te bespeuren. 'Het valt mij op dat gereformeerden doeneriger zijn. Maar het gaat echt om nuances. En het verschil zal met de jaren zeker verder verdwijnen, nu de Nederlands-hervormden, de gereformeerden en de luthersen onlangs met elkaar in de ene Protestantse Kerk in Nederland zijn opgegaan.' Rick Benjamins merkt op dat hij vooral een Grónings stempel draagt. Groningse dominees zijn volgens hem liberaler en moderner dan die uit Utrecht of Leiden, de beide andere 'filialen' van de Nederlands Hervormde kerk. 'Het ligt niet zwart-wit en je leest natuurlijk voor een deel dezelfde boeken. Maar naar mijn idee heerste in Groningen het meest het besef dat geloven van mensen is. Er was in onze kerkelijke opleiding veel aandacht voor sociale, pedagogische en psychologische invalshoeken. Leiden is toch theologischer. En in Utrecht zitten van oudsher de conservatieven. Groningen had zo'n heel eigen karakter, zo weinig dogmatisch. Ook daarom is het zonde dat de opleiding niet meer bestaat.'

► TEKST ELLIS ELLENBROEK

► FOTO DICK VOS

Stoelendans

Theologie, rechten en medicijnen. Daar begon het mee, toen in 1614 de RUG werd gesticht. Na de Reformatie vonden de protestanten dat er voortaan een academicus op de kansel diende te staan. Eind twintigste eeuw telde Nederland zes universitaire predikantenopleidingen: twee in Amsterdam, een in Groningen, een in Leiden, een in Utrecht en een in Kampen. Dat was te veel vonden de kerken. Het stoelendans begon. Eerst zou Groningen blijven, met Utrecht en de Amsterdamse Vrije Universiteit (VU). Voorwaarde was dat de VU en Kampen zouden fuseren. De kerken meenden zo een goede regionale spreiding te hebben. Maar in 1999 besloot de vergadering van de protestantse kerken (de synode) toch anders. Kampen, Utrecht en Leiden mochten overblijven.

Een moeizaam, mysterieus politiek spel was het. Dick Vos, die aan de RUG de domineesopleiding coördineerde, kent ook niet alle ins en outs. Maar een van de kwesties was dat Kampen en de VU het niet eens werden over een fusie. 'Groningen was vervolgens de grote verliezer en de Universiteit van Amsterdam is de opleiding ook kwijtgeraakt.' Natuurlijk werd er verzet gepleegd. Hoe vaak de Groningse decaan wel niet bij de kerkbobo's in Utrecht is wezen pleiten, baten mocht het niet.

De VU – in tweede instantie ook gesneuveld – gaat op eigen houtje door met een predikantenopleiding, zegt Vos. Dat doen ze in Groningen niet. De laatst overgebleven kerkelijk hoogleraar, Luko van den Brom, gaat naar Utrecht, Vos zelf pakt de verhuisdozen in voor een baan bij de predikantenopleiding in Leiden. Bij het uitdoen van het licht in zijn kamer in de Oude Boteringestraat wil hij nog wel een misverstand uit de weg ruimen: 'Theoloog worden kan hier nog altijd. Veel mensen denken dat de héle theologiestudie verdwijnt. Gelukkig niet.'

Meester en gezel combineren hun talenten

Verkoop van belevenissen in de dierentuin

Ooit kocht je 'een product'. Tegenwoordig gaat het om 'belevissen'. Commercieel directeur Cathalijne Elings van Dierenpark Emmen en bedrijfskundestudente Jessica Offenberg gingen, als 'meester' en 'gezel', op zoek naar de belevingswaarde van de attracties in het dierenpark. Zij vormden een succesvol koppel binnen het Talentproject van de Faculteit Bedrijfskunde.

Het ruikt vreemd. Muffig en indringend. Het is schemerig donker en er klinken allerlei geluiden. Claxons. Een motor. Stemmen? Voorzichtig stap je naar voren, de stenen gang in. Dan zie je ze: ratten. Ze zitten overal. Onder de gemetselde bakstenen bogen, op een dik kabeltouw langs de wand, onder een omgevallen kistje. Eentje sleept een klokhuis mee tussen zijn poten. Je kijkt omhoog, langs een koker in het plafond. Hoog boven je hoofd zie je een putdeksel. Zit je wérkelijk onder het wegdek? In een negentiende-eeuws stadsriool? Onzin natuurlijk. Dat weet elke bezoeker van het rattenriool in Dierenpark Emmen. Maar toch. Het ziet er allemaal bedrieglijk echt uit. Het is spannend om hierdoor te lopen, zelfs al zitten de ratten achter glas. Een schoolmeisje duwt de deur open en rimpelt haar neus. 'Oef! Het meurt,' mompelt ze. En loopt haastig door. Een stukje verderop kruipt een stel kinderen door een gangetje waar een volwassene nauwelijks in past. Een camera toont waar de kruipers zich bevinden. Dat vinden ouders weer fijn. Er wordt gegrinnikt. Geproest. Bedrijfskundestudente Jessica Offenberg glimlacht. 'Kijk, dat is nu precies de bedoeling. Die rattengeur, de geluiden... Dat is allemaal met opzet. Het werkt op de zintuigen. Het is bedoeld om een bepaalde beleving te creëren. Al die dingen samen zorgen ervoor dat een attractie werkt, al ben je je er niet van bewust.'

Harley Davidson

Een attractie: dat is de naam die ze in Dierenpark Emmen geven aan een verblijf met dieren erin. Een dierentuin moet immers concurreren met de Efteling of Six Flags. En anders dan veel mensen denken, wordt de exploitatie van een dierentuin niet gesubsidieerd. Ze moeten zélf 'de broek ophouden', zoals Cathalijne Elings benadrukt. Precies dat was de reden voor de commercieel directeur om mee te doen aan het meester-gezelproject van de RUG. Wanneer nu een nieuw dierenverblijf wordt gebouwd, vertrouwt ze op de expertise van de mensen die al jarenlang aan het park verbonden zijn. Die 'voelen' of het publiek iets leuk zal vinden of niet. Maar wat als iemand met die expertise verdwijnt? En kunnen peperdure missers voorkomen worden? Met die vraag meldde Elings zich bij de RUG. Zij zocht een student die samen met haar een model kon ontwikkelen dat de 'belevingswaarde' van een attractie meet. Dat is een betrekkelijk nieuw fenomeen in de economie. Het gaat niet meer alleen over geld, getallen en fysieke producten. Maar over gevoelens. 'Neem Harley Davidson,' legt Elings uit. 'Iedereen kent Harley Davidson. Maar ik heb me laten vertellen dat Japanse motoren beter zijn en nog goedkoper ook. Tóch zijn er duizenden mensen die met het merk geassocieerd willen worden. Dat gevoel zoek je.' Een ander voorbeeld is Coca Cola. Mensen betalen om reclame te maken via T-shirts of blikjes met de merknaam. Maar geen fabrikant zal je kunnen vertellen hoe ze dat gedaan hebben. De zoektocht naar hoe dat gevoel opgewekt kan worden, dát is beleviseconomie. Elings houdt zich er al langer mee bezig. Ook een dierenpark verkoopt immers belevenissen. Bedrijfskundestudente Jessica Offenberg voelt zich ertoe aangetrokken. En het klikte. 'Ik zocht iemand met eigen initiatief. Iemand die zijn rug recht kon houden,' vertelt Elings, 'maar ook zich kan inleven in de verschillende mensen én die voor het park zou gaan.'

Offenberg glimlacht. 'Als kind kwam ik hier heel veel. Dit is mijn dierentuin,' vertelt ze. 'Toen ik dit project zag, dacht ik: Yes. Dát is voor mij.'

En zo was Offenberg plotseling kind aan huis in Dierenpark Emmen. 'Ik was er nog maar net en toen werden er twee kleine girafjes geboren. Geweldig, dat je dan even in de stal mag!' Elings grinnikt. 'Het is maar wat je klein noemt. Honderd kilo en twee meter lang.'

Under cover

Offenberg begon haar onderzoek met praten. Met de technici die in het park werken, met de kunstenaar die de vormgeving van de attractie verzorgt, en met de dierverzorgers. Praten met het kinderpanel – een groep kinderen die de attracties voor het park kritisch beoordeelt – en met ouders. Ze ging 'undercover'; een cursus wildfotografie gaf haar de kans om onopvallend met bezoekers te praten en hun reacties te observeren. En daarnaast bezocht ze andere dierentuinen om te kijken hoe de dingen daar gedaan worden. Want het aantal variabelen dat bepaalt of een attractie het goed doet of niet, is groot.

'Een gehandicapte wil brede, gladde toegangswegen, maar dan heb je geen spannende kleine paadjes. Een kind wil kruipen, dingen dóen, maar de ouders willen hen niet uit het oog verliezen. Mensen moeten dingen goed kunnen zien, maar als je nergens planten neerzet, ziet het geheel er minder aantrekkelijk uit.' Kortom er zijn véél doelgroepen, veel aspecten om rekening mee te houden. Wat is de juiste mix? Het rattenriool scoort behoorlijk hoog. Spannend, ánders en toch toegankelijk. Offenberg verzamelde alle gegevens over veiligheid, beleving, de sociale aspecten, toegankelijkheid en hygiëne in één model. Waardeoordelen in cijfers, waar eerst alleen het gevoel van de dierenparkmedewerkers was.

'Het is een communicatiemodel,' benadrukt Elings. 'Het is nu voor de kunstenaar gemakkelijker om uit te leggen aan de

technicus waaróm iets net even anders moet. Dat is de grootste meerwaarde. En in die zin is het nu al een groot succes.'

Vleerhonden

Er zijn nog geen attracties gebouwd met het nieuwe model in de hand. Maar het is al wel mogelijk om de bestaande te toetsen. Ook geen overbodige luxe. Iets nieuws kan miljoenen euro's kosten, zoals het pinguïnverblijf dat vorig jaar werd geopend. Maar met een aanpassing kan een bestaande attractie misschien net dat puntje meer krijgen. En dat is vanzelfsprekend veel goedkoper. De voormalige plantenkas bijvoorbeeld, besloeg een flink deel van het park. Maar er kwamen maar weinig bezoekers en degenen die wel kwamen herinnerden zich er niets van. Nu wordt de hoek aangepast met een otter- en vleerhondenverblijf. Nep-rotsblokken van beton staan al langs verschillende vijvertjes. Een 'omgevallen' boomstam hangt over het water. Maar achter zo'n vijvertje komt straks een poedelstrandje voor kleine kinderen. 'Een plek waar ze veilig met hun handjes in het water kunnen,' zegt Elings. 'Die was er tot nu toe niet.'

Elings had graag gezien dat Offenberg haar werk voortzette in een promotieonderzoek. Ze wil meer weten, voorbij het model dat de variabelen in kaart brengt, naar de vraag hoe je een optimale belevenis kunt creëren. Uiteindelijk besloot Offenberg het aanbod niet aan te nemen. 'Ik wil me breed ontwikkelen', legt ze uit. 'Vier jaar de diepte in? Ik denk niet dat ik dat kan.' Dus ligt er een promotieplek open. Elings: 'Als we verder gaan, dan kun je wellicht het succes voorstellen van bijvoorbeeld een drankje, een auto, een attractie... Alles wat je in de markt zou willen zetten.'

➤ TEKST CHRISTIEN BOOMSMA

➤ FOTO'S MICHEL DE GROOT

Talentproject

Net als het middeleeuwse gildensysteem koppelt het Talentproject excellente studenten van de RUG als gezelschap aan een meester. De meester is in dit geval een expert uit het noordelijk bedrijfsleven. Doel is een kennisuitwisseling tussen universiteit en bedrijfsleven. De studenten schrijven een leerlingwerkstuk aan de hand van een door de meester geformuleerde onderzoeksvraag of -opdracht. Als dit werkstuk wordt goedgekeurd, kunnen de studenten als gezelschap aan de slag bij de meester. Ze krijgen gedurende enkele maanden de mogelijkheid om een meesterproefstuk te maken, in de vorm van een ontwerp, een softwareprogramma, een wetenschappelijk artikel of een nauwkeurig beschreven idee. Dit werkstuk kan hun de status van meester opleveren. Bedrijfskundestudent Jessica Offenberg en mr. Cathalijne Elings, commercieel directeur van Dierenpark Emmen, zijn de winnaars van de eerste lichting van het project. Het Talentproject is een initiatief van Jacques Boersma, hoogleraar Kennismanagement bij de Faculteit Bedrijfskunde en wordt gesteund door een groot aantal organisaties en bedrijven in Noord-Nederland. De belangrijkste sponsors zijn Essent, ISS, Resources Connection, AOG, GITP, A&O Netwerk en SNN.

Voor meer informatie: www.talentproject.nl

Olympische medaillekansen per land voorspelbaar

China wordt sportland

Elmer Sterken

nummer één

Slechts één plak zat hij ernaast in zijn voorspelling van het Nederlandse edelmetaal op de Olympische Spelen. Opvallend precies bleek econoom Elmer Sterken de sportieve prestaties van landen in gouden, zilveren en bronzen medailles vooraf te kunnen berekenen.

Wat als de Nederlandse hockeyers gewoon hun finales gewonnen hadden? Als Leontien van Moorsel niet zou zijn gevallen in die wegwielerwedstrijd? Als mountainbiker Bart Brentjes niet onverwacht goed gereden zou hebben? Is sport niet juist zo spannend door haar onvoorspelbaarheid? Haar letterlijke onberekenbaarheid?

Kennelijk niet dus. Want vrijwel de gehele medaillespiegel van de Olympische Spelen in Athene van deze zomer werd akelig precies voorspeld door het econometrisch model dat is opgesteld door onder meer RUG-econoom Elmer Sterken. Slechts één medaille zat het model naast de Nederlandse oogst van 22 plakken goud, zilver en brons. En ook het grote aantal Amerikaanse medailles werd nagenoeg exact voorspeld. Hoogleraar Sterken is dan ook zeer tevreden. 'Alleen Japan en China hebben we onderschat.'

Top-Kenyanen

Over individuele atleten of disciplines zegt het model overigens niks. Dat wordt te complex. Doch de kansen van landenteams op bakken eremetaal blijken goed uit te rekenen te zijn. Rekensommen die gebaseerd zijn op past performance, eerdere prestaties van die landen bij vorige Spelen en diverse wereldkampioenschappen. Met name wereldkampioenschappen blijken goede indicatoren voor het eerstvolgende olympische toernooi. Landenprestaties tijdens die toernooien krijgen dan ook een groter gewicht in het model dan prestaties bij vorige Spelen. 'Al moet je sowieso van alles wegen. Dat er op een WK atletiek ineens vijf top-Kenyanen meerrennen bijvoorbeeld, terwijl op de Spelen er maar drie mogen starten.'

Sterken is er trots op dat zijn voorspelling beter bleek dan de te optimistische voorspelling van NOC-NSF, de Nederlandse sportkoepel. 'Daar schrokken ze wel van mijn cijfers. Uitgaande van eigen kracht hadden ze veel meer medailles verwacht.' Beter ook dan de prognoses van twee Amerikaanse wetenschappelijke 'concurrenten'. Alleen de Amerikaanse bladen *USA Today* en het weekblad *Sports Illustrated* waren nóg accurater. Maar door het succes is het model van Sterken nu al een blijvertje. Een Nederlands statistisch tijdschrift zal bij de volgende Spelen zijn prognoses publiceren en de sportwereld wil het model gebruiken voor evaluaties.

Beijing 2008

Terug naar de nuchtere conclusies. De medaillekansen van een land blijken uiteindelijk een afspiegeling van de welvaart van dat land. Een rijk land stuurt een grotere delegatie met doorgaans betere atleten en heeft dus meer kansen. Simpel. De gestage opmars van de Volksrepubliek China in het medailleklassement van de laatste Olympische Spelen bevestigt dus het beeld dat het met de

Chinese economie steeds beter gesteld is. En dát is een doorgaande ontwikkeling. Sterken weet het zeker: China zal bij 'Beijing 2008' Amerika ruimschoots voorbijstreven in het medailleklassement. Zo leert een vlugge optelsom van de progressie die de Chinese sporters de afgelopen toernooien geboekt hebben plus het onmiskenbare medaille-effect van het thuisvoordeel, waar ook Griekenland en eerder Australië van hebben van geprofiteerd. Sterken houdt rekening met een oogst voor China van vijftig à zestig gouden medailles. En het totaal aantal medailles dat de Chinezen in de wacht zullen slepen kan wel eens tegen de 200 lopen. 'We praten dan over ongeveer twintig procent van alle medailles, maar dat is wel zo ongeveer de limiet.'

► TEKST JAN BLAAUW

► FOTO JIMMY ROBOT (LINKS) EN WFA (ONDER)

RUG-alumnus Jan-Willem Gabriëls, roeier bij GYAS, won in Athene zilver met de Holland acht

Sergej Diaghilev, een groots kunstvernieuwer

De exposities in het Groninger Museum over Ilja Repin en Het Russische Landschap trokken enorm veel belangstellenden. Vanaf 11 december is het de beurt aan een volgende Rus, Sergej Diaghilev (1872–1929), een man die zich juist afzette tegen schilders als Repin. Ook komt er in januari 2005 een Diaghilev-festival in Groningen. Maar wie was Diaghilev?

► TEKST EDZARD KROL

FOTO DEEN VAN MEER

In zijn brieven komt hij naar voren als een ongelofelijk ontwikkelde, energieke, zeer ongeduldige en uiterst veeleisende man, op het despotische af. En hij kon vrij onbehoorlijk aandringen als hij iets van iemand gedaan wilde krijgen', vertelt slavist en vertaler prof. dr. Otto Boele, die in 1996 in Groningen cum laude promoveerde op een proefschrift over de Russische Romantiek. Boele werkt aan de vertaling van de brieven van de man die geldt als een van de grootste kunstvernieuwers van de vorige eeuw. 'Diaghilev had zeer duidelijke ideeën over hoe met name de Russische kunst het provinciale van zich af moest schudden en een meer mondiaal karakter moest krijgen. Men verwachtte eind negentiende, begin twintigste eeuw dat kunstenaars zich sociaal geëngageerd opstelden. Maar Diaghilev vond dat dit te veel als een dogma ging werken. Dus heeft hij zich daar tegen afgezet, onder meer tegen Russische landschapschilders in de tweede helft van de negentiende eeuw. Hij probeerde de kunst te emanciperen tot een op zichzelf staande grootheid, zonder allerlei maatschappelijke issues.' Hij streefde zijn idealen na door het organiseren van tentoonstellingen en operavoorstellingen. Ook had hij daarvoor – in zijn Petersburgse jaren – een tijdschrift tot zijn beschikking, *Mir Iskoestva* (De wereld van de kunst) een zeer vernieuwend en belangrijk blad.

Les Ballets Russes

In het Westen is Sergej Diaghilev vooral bekend geworden door zijn latere werk, als impresario en drijvende kracht achter het balletgezelschap Les Ballets Russes. Hij wist een schier eindeloze reeks van de grootste kunstenaars van zijn tijd aan zich te binden. Niet alleen werkte hij met alle grote dansers en choreografen van het interbellum, Fokine, Nijinsky en Balanchine. Hij kreeg het ook voor elkaar om alle giganten uit het bruisende Parijse kunstklimaat tussen 1910 en 1930 bij zijn tentoonstellingen, opera's en balletproducties te betrekken, waaronder Bakst, Picasso, Matisse, Braque, Miro, Di Chirico,

en de componisten Stravinsky, Prokofiev, Tchaikovsky, Rimsky-Korsakov, Debussy, Ravel en Satie. 'Hij was iemand met een grote reputatie en een enorm charisma,' zegt Boele, 'een people's person, die zijn mond niet kon houden, de hele dag met mensen in gesprek was.'

Otto Boele

Zijn balletvoorstellingen baarden veel opzien. Diaghilev maakte het ballet volwassen. Het werden Gesamtkunstwerke. De muziek werd geschreven door een eigentijdse componist. De decors werden speciaal voor het ballet ontworpen. De choreografie was nieuw. En anders dan voorheen trad ook de mannelijke danser op de voorgrond – Nijinsky was een fenomenaal danser – en werden er soms weinig verhullende kleren gedragen. De première van *Le Sacre du Printemps* van Igor Stravinsky liep uit op een oorverdovende chaos, met vechtpartijen onder de toehoorders en de politie die de grootste reischoppers het gebouw uitzette. Een beschrijving die doet denken aan het optreden van de Rolling Stones in het Kurhaus in 1964. 'Hij zocht steeds naar nieuwe ontwikkelingen in de kunst,' vertelt Boele. 'Ik geloof dat Diaghilev ergens gezegd heeft dat als voorstellingen luid applaus oogsten, dan ben je al over het hoogtepunt heen. Want dan heeft het publiek het al begrepen. Wanneer er nog wordt gefloten en gejoeld, dan ben je met iets vernieuwends bezig.'

FOTO BERT JANSSEN

Diaghilev arrangement

Speciaal voor alumni

FOTO JORIS JAN BOS

In de stad Groningen vindt van 26 t/m 30 januari 2005 het Diaghilev Festival plaats met ballet-, opera- en muziekvoorstellingen van internationale allure. Tijdens het festival zijn er optredens van Kirov Ballet en Opera uit Sint-Petersburg, Royal Ballet uit Londen, The Joffrey Ballet uit Chicago, Ballet de Bordeaux, Het Nationale Ballet en het Koninklijk Concertgebouworkest. Voor meer informatie over het gehele programma inclusief lezingen, films en workshops: www.diaghilevfestival.nl.

Speciaal voor alumni van de Rijksuniversiteit Groningen zijn twee arrangementen samengesteld. Beide gaan van start met een lezing door Sjeng Scheijen, curator van de Diaghilev-tentoonstelling in het Groninger Museum.

ARRANGEMENT MET OVERNACHTING ZATERDAG EN ZONDAG 29 EN 30 JANUARI 2005

ZAT 29 JANUARI

13.00 uur

Inleidende lezing
Diaghilev

- Sjeng Scheijen
- RUG

15.00 uur

Ballet de Bordeaux

- Parade
- Le Tricorne
- Icare
- Le Fils Prodigue
- Martiniplaza

20.15 uur

Het Nationale Ballet

- Vuurvogel
- Petroesjka
- Martiniplaza

ZON 30 JANUARI

's morgens

Tentoonstelling 'In dienst van Diaghilev'

- Rondleiding
- Groninger museum

14.00 uur

Helikon Opera

- Mavra
- Kasjtsje de Onsterfelijke
- Stadsschouwburg

Prijs per persoon:

€ 195,- (op basis van tweepersoonskamer) Inclusief overnachting in Mercure Hotel Groningen**** (met ontbijt), 1e rang kaarten voorstellingen en vervoer tussen de verschillende locaties.

DAGARRANGEMENT ZATERDAG 29 JANUARI 2005

ZAT 29 JANUARI

13.00 uur

Inleidende lezing
Diaghilev

- Sjeng Scheijen
- RUG

15.00 uur

Ballet de Bordeaux

- Parade
- Le Tricorne
- Icare
- Le Fils Prodigue
- Martiniplaza

20.15 uur

Het Nationale Ballet

- Vuurvogel
- Petroesjka
- Martiniplaza

of

Helikon Opera

- Mavra
- Kasjtsje de Onsterfelijke
- Stadsschouwburg

**Prijs per persoon:
€ 90,-**

Inclusief toegang tot de tentoonstelling 'In dienst van Diaghilev' in het Groninger Museum (tijdens het festival van 10.00 uur tot 22.00 uur geopend), 1e rang kaarten voorstellingen en vervoer naar de verschillende locaties.

Op verzoek kunnen wij u tevens een NS treinretour tegen gereduceerd tarief aanbieden.

De twee arrangementen zijn geldig zolang de voorraad strekt. Toewijzing van de kaarten geschiedt in volgorde van binnenkomst.

AANMELDINGSBON DIAGHILEV FESTIVAL

ARRANGEMENT MET OVERNACHTING

29 en 30 januari 2005
..... personen

DAGARRANGEMENT

29 januari 2005
..... personen

Keuze voor

Het Nationale Ballet

Keuze voor

Helikon Opera

NAAM

ADRES

PLAATS

TELEFOONNUMMER

E-MAILADRES

DATUM

HANDTEKENING

Opsturen naar RUG, Alumni relaties & Fondswerving, Postbus 72, 9700 AB Groningen
U ontvangt een bevestiging van uw reservering met een betalingsverzoek.

RUG-Winkel Etalage

Als student heeft u waardevolle kennis en vaardigheden bij de Rijksuniversiteit Groningen opgedaan. Maar wist u dat de RUG u ook kan voorzien van allerlei interessante materiële zaken? Leuk om te ontvangen, nog leuker om te geven. En net als u dragen ze allemaal het keurmerk van de RUG!

Trui

De enige, echte capuchontrui van de RUG. Verkrijgbaar in de kleuren zwart, grijs, oranje, rood, wit en blauw. Maten: S tm. XXL. Speciale alumniprijs: € 29,95

Klokje

Design bureaunklokje in een zware mat stalen uitvoering. Wijzerplaat voorzien van afbeelding met RUG-wapen en -balkje. Prijs: € 29,95

Boek

Al 390 jaar bepaalt de RUG het gezicht van de Groninger binnenstad. In *Poëtisch Academisch Groningen* beschrijven 30 dichters het universitaire leven van Groningen. Het boek is fraai geïllustreerd met foto's. Prijs: € 14,95

Bestellen

Neem contact op met de RUG-Winkel:
tel (050) 363 27 00
fax (050) 363 72 00
e-mail: rugwinkel@bureau.rug.nl

BEKIJK OOK EENS DE REST VAN HET ASSORTIMENT

RUG-Winkel

- Oude Kijk in 't Jatstraat 39 Groningen
- www.rug.nl/winkel

VARIA

RUG-alumnipas

Voor al onze oud-studenten en gepromoveerden is er een speciale RUG-alumnipas. Daarmee kunt u gebruik maken van een aantrekkelijk servicepakket, dat kortingen biedt op diverse diensten van de RUG en andere instanties. Zoals sporten bij de ACLO, een postacademische cursus volgen of een avondje genieten van het Noord-Nederlands Orkest. En, niet te vergeten 10% korting op artikelen in de RUG-winkel. De pas kost € 35,- en is drie jaar geldig. Dat is nog geen € 12,- per jaar!

Voor meer informatie

Bezoek onze website: www.rug.nl/alumni
Bestel de brochure (met aanvraagformulier):
Tel. (050) 363 77 67
Fax (050) 363 75 98
E-mail alumni@bureau.rug.nl

Mira

Afscheidsconcert Gerard Wiarda

Tijdens het lustrum van de RUG in 1965 werd de musical 'Carnival' opgevoerd, waarvoor een ad hoc-orkest werd opgericht. Een aantal orkestleden besloot door te gaan en zo ontstond Mira. Onder leiding van Gjalt Welling studeerde het aanvankelijk tienkoppige orkest zijn repertoire in. Vier jaar later werd het Groninger studentenorkest MIRA officieel opgericht. Na Gjalt Welling, Theo Geerlings en Willem de Vries verscheen in 1974 Gerard Wiarda ten tonele. Hierna groeide Mira uit tot een orkest dat met uitvoeringen van Mahler, Tchaikovsky en Prokofiev gevulde zalen trekt. Aan de reeks van concerten onder leiding van Gerard komt op 14 december 2004 helaas een einde. Na dertig jaar staat Schubert 9 op het programma, bij de Miranen beter bekend als het afscheidswerk van Gerard. Eén lange lijn noemt Gerard deze symfonie, en een lange lijn is zijn loopbaan bij Mira, met een accent op de één en een prachtig slotakkoord. Dus: een groots concert, een groots afscheid.

Dinsdagvond 14 december 2004, Oosterpoort.

Franz Poulenc: L'histoire de Babar

Sergei Prokofiev: Eerste vioolconcert in D groot
Schubert: Negende symfonie ('De Grote') in C groot

Dirigent: Gerard Wiarda

Viool: Henk Rubingh

www.gsomira.nl

Expositie Wim T. Schippers verlengd

t/m 31 december 2004

De tentoonstelling 'Sporen van het spullen-beest' van gastconservator Wim T. Schippers is wegens succes geprolongeerd tot eind dit jaar. Schippers werd bijgestaan door studenten van het Frank Mohr Instituut. De expositie is even indrukwekkend als uitnodigend: een bonte verzameling objecten die behalve wetenschap in de volle breedte vooral de verzamel-drift van de mens weergeeft. Voor kinderen zijn er bij deze tentoonstelling onderwijs-programma's of een speurtocht.

Universiteitsmuseum

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a

Groningen

www.rug.nl/museum

Openingstijden

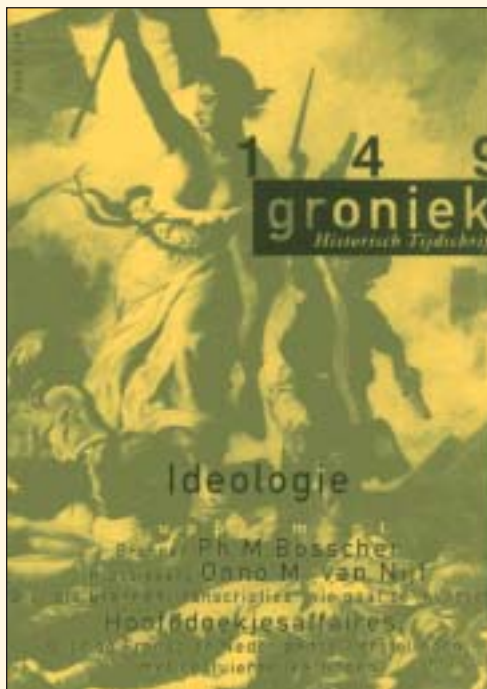
di t/m zo van 13.00-17.00 uur

FOTO ARTHUR BLONK

Prijs museumpaviljoen

Op 3 juli 2004, de Dag van de Architectuur, kreeg het nieuwe ontvangstpaviljoen, ontwerp Architectuurstudio SKETS, van het Universiteitsmuseum de vakprijs van de jaarlijkse architectuurenquête in de stad. Bij de publieksprijzen haalde het de tweede plek. Alleen al om dit spectaculaire gebouw is het museum een bezoek waard.

Historisch Tijdschrift Groniek

Historisch Tijdschrift Groniek is in de afgelopen decennia uitgegroeid tot een toonaangevende periodiek op het gebied van geschied-schrijving. Met bijdragen van prominente historici, zowel van de RUG als daarbuiten, verkent het de grenzen van de historische wetenschap. Een abonnement op Groniek stelt u in staat op de hoogte te blijven van de recente ontwikkelingen in het historisch onderzoek. Voor € 29,50 per jaar ontvangt u meer dan 600 pagina's met interessante, originele en zeker ook toegankelijke essays. Groniek is in universitair Nederland een uniek fenomeen, dat ook daarom interesse verdient. Abonnement aanvragen via e-mail: groniek@let.rug.nl. Nadere informatie: www.groniek.nl.

Reünie Fysisch-Mathematische Faculteitsvereniging

In het kader van het negende lustrum is er op zaterdag 6 november 2004 een reünie voor bestuursleden en actieve leden van de FMF/FMA. Tijdens deze dag vertellen oud-bestuursleden verhalen uit de oude doos en brengen we een bezoek aan de oude en huidige werkkamers. De dag wordt afgesloten met een borrel en een diner. U kunt zich opgeven via het aanmeldformulier op de website, waarop ook meer informatie te vinden is.

Contact/informatie:

tel (050) 363 4948

e-mail: alumni@fmf.nl

www.fmf.nl/alumni

FOTO KOOS BERTIENS

Kunstwerk cadeau

Namens het College van Alumni en het bestuur van de Stichting Ubbo Emmius Fonds biedt Pamela Bouwmeester de jarige universiteit een cadeau aan. Het kunstwerk, een reliëf in wit dat verwijst naar de tien faculteiten, is gemaakt door Marte Röling. In de toekomst krijgen studenten van de RUG bij hun afstuderen een van dit ontwerp afgeleide herinnering aangeboden. Pamela Bouwmeester, alumna van de Faculteit der Letteren en directievoorzitter van NS Reizigers, is Jos Staatsen opgevolgd als voorzitter van het College van Alumni.

Lustrumfoto's

Foto's van de lustrumviering van de RUG staan op www.overgrenzen.NU

FOTO THEO JURRIENS

Stelling: 'Laughter is not at all a bad beginning for a friendship, and it is far the best ending for one.'
Malek Radeideh, *rechtsgeleerdheid*, 16 september 2004

Life Long Learning

Leren stopt niet na je studententijd. Life Long Learning is essentieel voor continue ontwikkeling. AOG Contractonderwijs speelt hierop in door samen met de RUG diverse opleidingen aan te bieden. RUG-alumni die zo'n opleiding hebben genoten, vertellen in deze rubriek over studeren, motivatie en carrière. Deze keer: Marijke Wortel (56), locatiemanager Prof. Heymansstichting, verpleeghuis 't Blauwbörgje in Groningen. Zij heeft Bedrijfskunde gestudeerd aan de Faculteit Bedrijfskunde van de RUG via Academische Opleidingen Groningen (AOG).

Marijke Wortel was 56 jaar toen ze onlangs haar bul voor Bedrijfskunde in ontvangst nam. "Toen ik begon met de studie, vroegen veel mensen mij waarvoor ik dat nu nog nodig had. Waarom zou ik nu nog zoveel moeite doen? Die vragen verbazen mij omdat werken en leren naar mijn idee bij elkaar horen. Het werk biedt altijd uitdaging om je daarin te ontwikkelen. Dat was zo tijdens mijn werk in de hulpverlening en dat is het nu ook in het management van een

'Ik kan vooruit'

organisatie. Los daarvan vind ik eigen ontwikkeling heel belangrijk, omdat het je in staat stelt zaken breder te zien en soms ook anders aan te pakken. Wanneer ik sollicitaties afneem, is een van mijn standaardvragen: 'Wat voor ontwikkeling heb je doorgemaakt en wat voor moeite heb je daarvoor gedaan?' Het kan toch niet zo zijn dat je na een aantal jaren werken niet nadenkt over je verdere ontwikkeling? Iedereen loopt op een gegeven moment wel tegen iets aan waarvoor scholing nodig is om verder te gaan.'

Ouderenzorg

'Tijdens de studie verkort doctoraal bedrijfskunde ben ik gewisseld van baan. Van de kinderopvang ben ik naar de ouderenzorg gegaan. Bedrijfsmatig was het een grote overgang. De kinderopvang was een eenvoudige organisatie waarin ik als directeur veel zelf kon doen en beslissen. De Professor Heymansstichting is een grote organisatie, waaronder zes verzorgingshuizen en twee verpleeghuizen ressorteren. Ik moest eraan wennen dat de besluitvormingslijnen langer zijn. Daar stond wel tegenover dat ik mijn studie veel meer kon benutten. De ouderenzorg is een complexe sector met veel ontwikkelingen en onzekerheden. Maar maatschappelijk gezien was het niet zo'n grote overgang: in de kinderopvang had ik contact met de ouders die voor hun kinderen zorgen, nu heb ik te maken met de familieleden die voor de ouderen zorgen. Ook de personeelsleden die de kinderen verzorgen zijn nagenoeg hetzelfde type mensen als die de ouderen verzorgen. Voor mij is het heel belangrijk dat ik in een setting werk waarin de bedrijfskunde gecombineerd kan worden met het maatschappelijk belang. Er wordt vaak gedacht dat bedrijfsmatig werken alleen maar gaat over winst maken, maar ik wil bewijzen dat dat niet altijd zo hoeft te zijn.'

Zelfvertrouwen

Ik kom uit een arbeidersgezin en het was vroeger niet zo vanzelfsprekend dat arbeiderskinderen naar de universiteit gingen. Ik wilde dat wel graag. Die wens raakte echter uit beeld

omdat ik door omstandigheden in die tijd de middelbare school niet afmaakte. Toch kwam ik na twintig jaar maatschappelijk werk op een punt dat ik voor mezelf geen toekomst meer zag in de jeugdhulpverlening. Ik besloot om via studie een nieuw perspectief te ontwikkelen voor een andere baan. Dat werd een route van VWO via de volwasseneducatie en de leergang bedrijfskunde naar het verkort doctoraal bedrijfskunde. Voor mij is de studie heel verrijkend geweest en direct toepasbaar in mijn werk. De studie geeft ondergrond, zelfvertrouwen, inzicht en de mogelijkheid om abstract en toekomstgericht te denken en te handelen. Veel mensen beginnen met afbouwen als ze 50 jaar zijn, ik wil mezelf blijven ontwikkelen.'

Wim Kok

Vanuit mijn achtergrond heb ik wel een natuurlijke affiniteit met de 'gewone' mensen. Als je voor een dubbeltje geboren bent, word je nooit een kwartje; in zekere zin is dat zo. Toch leer je je in je leven aan te passen aan nieuwe situaties. Zo moest ik mijn eerste opleiding volgen met een Nederlands woordenboek bij de hand om het voor mij moeilijke taalgebruik te kunnen begrijpen. Maar in de basis blijf je emotioneel en empathisch dicht bij de mensen staan die ook uit een arbeidersgezin komen. Een mooi voorbeeld is Wim Kok.

Hij komt ook uit een gewoon arbeidersgezin, heeft gestudeerd en is minister-president geworden. Hij kon zich in de hoogste kringen gemakkelijk bewegen, maar in wezen is hij in mijn beleving een 'gewone' jongen gebleven. Mijn studententijd is nu voorbij, maar dat wil niet zeggen dat mijn studie ook voorbij is. In elk geval ligt er genoeg stof om op door te gaan. De ouderenzorg bevindt zich in een turbulente periode, waarin beslissingen genomen moeten worden met veel onzekerheden. Er spelen veel bedrijfsmatige vraagstukken: ik kan vooruit.'

► TEKST SOPHIE DE GRAAF

► FOTO ELMER SPAARGAREN

VERKORT DOCTORAAL BEDRIJFSKUNDE

Het Verkort Doctoraal Bedrijfskunde is een deeltijd doctoraal-opleiding Bedrijfskunde. Deze opleiding maakt het mogelijk werk en studie te combineren en in 2,5 jaar af te studeren aan de Faculteit Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen als Master of Science in Business Administration (doctorandus Bedrijfskunde). Academische Opleidingen Groningen faciliteert het onderwijs.

POSTACADEMISCH ONDERWIJS

In samenwerking met de RUG bieden vier instituten postacademisch onderwijs aan:

- Academische Opleidingen Groningen
- Academie voor Management
- Comenius
- IBO het Instituut voor Bedrijfskunde

AGENDA ACADEMISCHE OPLEIDINGEN GRONINGEN

STARTDATA

26 januari 2005

► Verkort Doctoraal Bedrijfskunde Zeist

16 maart 2005

► Verkort Doctoraal Bedrijfskunde Groningen

eind februari 2005

► Flexibele Bedrijfskundige Leergang Groningen
► Flexibele Bedrijfskundige Leergang Utrecht

INFORMATIE- BIJENKOMSTEN

18 november 2004

► Verkort Doctoraal Bedrijfskunde Groningen

december 2004

► Flexibele Bedrijfskundige Leergangen

Zie de website www.aog.nl voor de actuele data.

Voor meer informatie: Annelieke Geerdink, tel (050) 316 20 34.

ORATIES EN AFSCHEIDSCOLLEGES

WIJZIGING

5 oktober 2004

► oratie prof. mr. S.H.M.A. Dumoulin uitgesteld
oratie prof. dr. H. Sol verschoven naar 16.15 uur

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

12 oktober 2004

► oratie prof. dr. J.B.M. Kuks
Leeropdracht
Onderwijs in de medische wetenschappen, i.h.b. het onderwijs in de neurologie

2 november 2004

► oratie prof. dr. L.P.H.J. Aarts
Leeropdracht
Anesthesiologie, i.h.b. de perioperatieve geneeskunde

30 november 2004

NB 14.15 uur
► oratie prof. dr. W.A. Nolen
Leeropdracht
Psychiatrie, i.h.b. emotionele stoornissen

30 november 2004

► oratie prof. dr. S.A. Reijneveld
Leeropdracht
Sociale geneeskunde

7 december 2004

► oratie prof. dr. A.J.M. Loonen
Leeropdracht
Farmacotherapie bij psychiatrische patiënten

WISKUNDE EN NATUURWETEN- SCHAPPEN

19 oktober 2004

► afscheidscollege prof. dr. J. van Andel
Leeropdracht
Plantenecologie

23 november 2004

► afscheidscollege prof. dr. J.B.F.N. Engberts
Leeropdracht
Organische chemie

21 december 2004

► oratie prof. dr. J.D. van Elsas
Leeropdracht
Microbiële ecologie

LETTEREN

26 oktober 2004

► oratie prof. dr. J. Hoeksema
Leeropdracht
Nederlandse taalkunde

WIJSBEGEERTE

9 november 2004

► oratie prof. dr. M.V.B.P.M. van Hees
Leeropdracht
Wijsgerige ethiek

BEDRIJFSKUNDE

16 november 2004

► afscheidscollege prof. dr. S.K.Th. Boersma
Leeropdracht
Bedrijfskunde, i.h.b. kennismangement

RECHTSGELEERD- HEID

7 december 2004

► oratie prof. mr. J. Borgesius
Leeropdracht
Recht der economische ordening

PPSW

14 december 2004

► oratie prof. dr. J.P.L.M. van Oudenhoven
Leeropdracht
Cross-culturele psychologie

Wijzigingen voorbehouden. Afscheidscolleges beginnen om 16.00 uur, oraties om 16.15 uur. Inlichtingen: mw. I. Sibers, tel. (050) 363 52 90.

HOGLERAARPORTRETEN RECENTE AANWINSTEN

Alle portretten:

www.rug.nl/portrettengalerij

W.J. van den Bremen †

Economische en sociale aardrijkskunde (1978–1996)

door Dorine Kuiper

I. Gadourek

Sociologie

(1958–1984)

door Ph.H. Gaasendam

M.R. van Gils

Bedrijfskunde, i.h.b. de sociale wetenschappen (1976–1988)

door Carla Rodenburg

COLOFON

Negentiende jaargang

Derde nummer/oktober 2004

ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laet het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5

Postbus 72

9700 AB Groningen

Telefoon (050) 363 52 36

alumni@bureau.rug.nl

Redactie

Hans Biemans

Lidy Bosker

Fenneke Colstee

Sophie de Graaf

Gert Gritter

Eindredactie

Fenneke Colstee

Internet

<http://www.rug.nl/alumni>

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Pre-press

Facilitair Bedrijf RUG

Druk

Tijl Offset, Zwolle

Oplage 52.500

Adresbestand

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten.

Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Rijksuniversiteit Groningen

Alumnirelaties RUG

Postbus 72

9700 AB Groningen

Telefoon (050) 363 77 67

alumni@bureau.rug.nl

Rahadyan ('Didi') Magetsari is orthopedisch chirurg en docent aan de Universiteit van Gadjah Mada in Indonesië.

Wat heeft Rahadyan Magetsari met het Eric Bleumink Fonds?

'I am investigating the possibilities for the re-use of orthopedic implants. In many Third World countries, like my own, many traumas happen due to accidents. Unfortunately, we can't afford expensive implants like screws and plates. That is a tragedy, because without these devices my colleagues and I cannot cure our patients completely. Permanent invalidity may be the result. The problem would be solved if we were allowed to use the same orthopedic implant several times, but that is prohibited by international legislation. With my research I can prove that cleaning used implants can be simple and cheap and that re-using them is perfectly safe. The Eric Bleumink Fund supports me financially, materially - and morally.'

Eric Bleumink Fonds

Het Eric Bleumink Fonds van de RUG verstrekt beurzen aan talentvolle studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden. Het fonds, opgericht in mei 2000, heeft een bestuur onder leiding van de Rector Magnificus. Voor het werven van het geld zorgt het Ubbo Emmius Fonds. Voor meer informatie over donaties, schenkingen en legaten aan het Eric Bleumink Fonds:

Ubbo Emmius Fonds
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72, 9700 AB Groningen
Tel. (050) 363 75 95
ubbo.emmius.fonds@bureau.rug.nl

ABN AMRO Groningen
Rekeningnr. 56.30.98.961
t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds
inzake Eric Bleumink Fonds

HET BLIJFT GENIETEN IN GRONINGEN

Na een bruisende culturele zomer, gaat er de komende maanden ook niets boven Groningen! Met het Tennistoernooi Challenger Groningen, het Diaghilev Festival en Noorderslag. Kortom, redenen genoeg om naar Groningen (terug) te komen.

CHALLENGER GRONINGEN

Internationaal toptennis in de prachtige ambiance van Martiniplaza. Dit jaar met een sterk deelnemersveld, waaronder Sjeng Schalken. Volg 22 t/m 29 november de toptalenten van het mondiale tennis!

DIAGHILEV FESTIVAL

Vijf dagen ballet, muziek, opera en theater van internationaal topt niveau. Van 26 t/m 30 januari is de stad Groningen even het cultuurpodium van de wereld. Opmaat voor het festival is de tentoonstelling 'In dienst van Diaghilev' in het Groninger Museum van 11 december t/m 28 maart. Kijk voor de Diaghilev aanbieding elders in dit blad.

NOORDERSLAG

Zaterdag 15 januari kunt u weer kijken en luisteren naar het beste wat Nederland te bieden heeft op het gebied van pop- en rockmuziek. Als vanouds voorafgegaan door EuroSonic op 13 en 14 januari; een muzikale ontdekkingstocht annex kroegentocht.

Groningen is makkelijk bereikbaar: voldoende parkeergarages in hartje binnenstad en met de trein tot aan het Groninger Museum. Meld u aan voor de maandelijkse digitale nieuwsbrief op www.vvgroningen.nl

CULTUREEL ARRANGEMENT

Boek nu één of twee overnachting(en) vanaf € 50,- p.p. (o.a. inclusief entree Groninger Museum en Martinitorren); 050 313 57 13 of via de website www.vvgroningen.nl (geldig t/m eind december).

ER GAAT NIETS BOVEN GRONINGEN

MARIKEN LUTTIKHUIZEN (25)

- **Studie** andragogiek 1997–2002
- **Werk oprichter en coördinator** Wereldwinkel Groningen
- **Huis in Groninger wijk De Hoogte**
- **Huishouden met Daan de Bruijn (29), eigenaar computerwinkel**
- **Netto maandsalaris 1150 euro**

Na mijn afstuderen wilde ik de wereld gaan veroveren. Ik solliciteerde bij organisaties als Novib en Fair Trade, maar wist te weinig van handelspolitiek. Ik had schoonmaakbaantjes, ben op reis naar Sri Lanka geweest en deed wat vakken bij economie. Als je andragogiek hebt gedaan, kun je namelijk nog geen begroting schrijven. Het begon als een soort grap. Een vriendin van mij kwam met een krant aan. De Wereldwinkel in de Gelkingestraat was failliet gegaan. Ze zaten op een slechte locatie, konden de huur niet opbrengen. Iets voor jou, riep die vriendin. Ik had stage gelopen op het landelijk bureau van Wereldwinkels en in Bedum in de Wereldwinkel gewerkt. Dus ja, ik wilde wel eens kijken of ik het kon.

Na maanden hard werken zijn we eind mei open gegaan, in de Stoeldraaijerstraat. Daar komen veel mensen langs, ook van de universiteit, een belangrijke doelgroep.

De vader van een van mijn vrijwilligers heeft een bouwbedrijf, dus we konden de winkel tegen een vriendenprijs laten verbouwen. Het is een mooie, moderne, professionele zaak geworden, geopend door burgemeester Wallage die anders nooit winkels opent. Ons assortiment verandert per week. Voor de spullen ga ik naar Culemborg waar het inkoopcentrum voor Wereldwinkels zit. Klinkt aantrekkelijk, maar is behoorlijk vermoeiend. Leidinggeven aan de vrijwilligers hier, vind ik leuker. Veel studenten, een paar vutters, ik ben de enige die betaald wordt.

Waarom ik andragogiek ben gaan studeren ben ik een beetje vergeten. Ik wilde met probleemjongeren werken, geloof ik. Maar ik ben helemaal niet zo'n kinderen- en jongerenmens. Wel wil ik werk doen waar ik achter sta, waar ik de meerwaarde van inzie en waar anderen niet door geschaad worden. Dat werk doe ik nu.'

MAAIKE SMULDERS (26)

- **Studie** andragogiek 1996–2001
- **Werk** universitair docent andragogiek en beleidsmedewerker bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer
- **Huis** bovenwoning in Groninger Oosterparkwijk
- **Huishouden met Haje Jukema (26), RUG-alumnus andragogiek en verpleegkundige in de ouderenpsychiatrie**
- **Netto maandsalaris 1567 euro**

Eerst wilde ik geneeskunde studeren, maar ik werd twee keer uitgeloot. Het werd andragogiek, in de hoop op een baan dichtbij mensen. Na mijn afstuderen deed ik onderzoek op de universiteit, naar pleegzorg voor ama's (alleenstaande minderjarige asielzoekers). Later werd ik er docent volwasseneneducatie en -voorlichting; aan pedagogiekstudenten, want de studie andragogiek bestaat niet meer. Omdat het maar voor twee dagen in de week is, moest ik er nog wat bij vinden. Dat werd beleidsmedewerker minderheden, emancipatie en ontwikkelingssamenwerking in Hoogezand-Sappemeer.

Twee banen, wel een beetje druk, maar de combinatie is erg leuk. In Hoogezand-Sappemeer ontwerp ik beleid. Omdat ik dat zelf in mijn opleiding heb gemist, laat ik mijn studenten beleid maken, voor Hoogezand-Sappemeer. Eerst kregen ze te horen wat daar allemaal speelt op minderhedengebied. Ook kwamen ze op excursie. Zo hebben ze bijvoorbeeld 'oud-komers' ontmoet, mensen die voor 1998 gekomen zijn, zonder verplichting tot inburgeren.

De groep kwam met leuke dingen. Iemand suggereerde de lokale radio en televisie in te schakelen bij het inburgeren. Door te ondertitelen of speciale multiculturele programma's, bijvoorbeeld over het offerfeest.

Mijn droom is naar het buitenland te gaan. Ik ben afgestudeerd op volwasseneneducatie in Mozambique, ben daar toen zes maanden geweest. En voor een leeronderzoek heb ik drie maanden in een sloppenwijk in Brazilië gewerkt. Supergaaf. In zo'n ontwikkelingsland zijn mensen heel creatief, inventief en strijdlustig.

Ik denk dat het wel gaat lukken. Ja hoor, mijn vriend wil het ook. Voor hem is het waarschijnlijk makkelijker werk te krijgen in zo'n land, dan voor mij.'

De ene alumnus stichtte een Wereldwinkel. De ander geeft les aan de universiteit en werkt als beleidsambtenaar bij een gemeente. Al bleven ze in Groningen, beiden houden hun vizier gericht op de Derde Wereld.

➤ TEKST
ELLIS ELLENBROEK
➤ FOTOGRAFIE
BERT JANSSEN